

Pædagogisk læreplan for Børnehuset Frederiksvej 2024

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Velkommen til Børnehuset Frederikvejs pædagogiske læreplan.

Læreplanen er vores dynamiske dokument, som danner rammen for vores systematiske arbejde med at planlægge, udføre, evaluere og videreudvikle kvaliteten i det pædagogiske læringsmiljø i vores hus.

For at vores læreplan skal være et meningsfuldt dokument, som peger fremad, og som vi kan bruge aktivt i den løbende udvikling af den pædagogiske kvalitet og vores pædagogiske praksis, er det væsentligt, at den tager udgangspunkt i netop den virkelighed, som vi er i, og at både medarbejdere, forældre og ledelse er med til at udarbejde den.

Vi udvikler løbende vores praksis og læringsmiljøer ved at være et pædagogisk personale samt ledelsesteam, der i samarbejde med forældrebestyrelsen engageret er gået til den pædagogiske praksis med refleksion, empati og faglige funderede bevæggrunde.

Som I vil læse om i dokumentet, ønsker vi fremadrettet at Frederiksvej - i endnu højere grad end tidligere - skal have krop og bevægelse som en væsentlig del af vores pædagogiske grundsyn. Dertil har vi blandt andet arbejdet med præmissen om, at børnenes leg har en værdi i sig selv, hvilket har skabt inspirerende faglige diskussioner og flere perspektiver på den daglige pædagogiske praksis, vi med glæde arbejder videre med hver dag.

Dyk ned i vores dokument og læs nærmere om alt, der sker i Børnehuset Frederiksvej...

De bedste hilsner

Det pædagogiske personale & ledelse i Børnehuset Frederiksvej

---

Hvem er vi?

Børnehuset Frederiksvej er en kombineret institution, bestående af 6 vuggestuegrupper, 5 børnehavegrupper. Vi er et hus, der har eksisteret i mange år, men fik nye fysiske rammer i 2015. Huset er et 2 etagers moderne byggeri, der indeholder store åbne fællesrum med loft til kip. Vi har et motorikrum, hvor vi kan lave rytmik, spille bold eller musik, danse, bygge motorikbaner m.m. I vuggestuens gangarealer har vi plads til scooterkørsel, til at løbe samt mulighed for at bygge forhindringsbaner.

Vi er placeret i bunden af Frederiksvej, ved siden af den grønne sti og Solbjerg Park kirkegård, et roligt og utrafikeret område. I nærheden har vi Frederiksberg Have, Zoologisk have og diverse legepladser.

På Frederiksvej arbejder vi i teams. Fysisk betyder det, at de fleste stuer er placeret to og to ved siden af hinanden. Her har vi mulighed for at åbne dørene indtil hinanden så børnene får lov til at bevæge sig mellem stuerne. Pædagogisk har det blandt andet den faglige betydning, at vi i høj grad bruger hinanden til sparring og pædagogisk udvikling. De stuer, der ikke ligger op ad en nabostue, integreres både fysisk og fagligt med nabostuer tættest på.

Børnehuset Frederiksvej er en institution med fokus på krop og bevægelse. Vi har en legeplads, der indbyder til grovmotorisk bevægelse som at klatre, hoppe og løbe samt finmotorisk bevægelse som at lave sandkager, lege med vand, tegne og male med kridt og pensler. Vi har derudover også løbecykler og diverse andre cykler, der bl.a. udfordrer børnenes krydsbevægelser. Indendørs har vi mange forskellige balance og sansemoduler, som vi bruger til at klatre samt balancere på og bygge med. Bevægelsesglæden kommer til udtryk i en tidlig alder, og vi har derfor stort fokus på, hvordan vi arbejder fagligt med krop og bevægelse i samspil med indretningen af vores stuer med møbler og legetøj. De læringsmiljøer vi har på stuerne og i fællesområder, vælger vi ud fra funktion og behov i forhold til eksisterende børnegruppe.

Vi ønsker at skabe motorisk nysgerrighed og styrke bevægelsesglæden for og hos børnene, og er derfor bevidst om at skabe et børnemiljø, der fordrer udvikling og skaber nysgerrighed. Derfor bruger vi også vores faste inventar til andet end det de umiddelbart er tænkt til. Vi inddrager møbler, borde, stole og bænke i forhindringsbaner, som kan udfordre børnene motorisk, og gøre bevægelse til en leg. Fx kan en bold blive en stol, et bord til en skraldebil.

I dagligdagen giver vi børnene mulighed for at udvikle deres finmotorik ved selv at hælde vand i et glas, smøre deres eget rugbrød, skære maden ud, tage tøj af og på, og til altid først at prøve selv.

På ture bruger vi klapvogne minimalt. Vi lader børnene gå selv.

Mindst 2 gange årligt "river" vi en uge ud at kalenderen og har fokus på krop og bevægelses aktiviteter i hele huset. Vi laver aktiviteter i fællesskab mellem vuggestue og børnehave samt hver for sig. Til vores sidste krop og bevægelsesuge delte vi dagene op i kategorier, hvor vi bl.a. havde bold dag, balanc dag og løbedag. I alle de aktiviteter vi laver har vi altid fællesskabet og børnenes individuelle udvikling - inden for egen udviklingszone for øje.

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, leg, læring og børnefællesskaber

---

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

De fem centrale elementer er: børnesyn, dannelse og børneperspektiv, leg, læring og børnefællesskaber.

De øvrige elementer fra det fælles pædagogiske grundlag er det pædagogiske læringsmiljø, forældresamarbejdet, børn i udsatte positioner og sammenhæng til børnehaveklassen. Disse elementer vil vi komme ind på efterfølgende i dokumentet.

På Frederiksvej arbejder vi fokuseret med at have barnets perspektiv for øje. Børnene skal have medindflydelse, medbestemmelse og være nysgerrige på hinanden, sig selv og personalet. Alle ting som er medvirkende til at få betydning for barnets leg, læring og fællesskabet.

Fagligt har vi stort fokus på, at alle fem elementer er en del af husets læringsmiljøer konstant.

I alle aktionslæringsforløb har vi valgt at have fokus på mindst et af ovenstående elementer.

Refleksion:

Hvordan kan vi inddrage børnene mere i dagens aktiviteter og give mere medbestemmelse?

Hvad har vi gjort?

Vi har arbejdet målrettet med mad og måltid, hvor ovenstående emner kommer til udtryk gennem:

- Børnene dækker bord
- Vi har dagens eller ugens hjælpere
- Børnene får lov til at undersøge maden, lege med den og observere andre uden det pædagogiske personale blander sig unødigt.

Vi har arbejdet med børnenes selvinitierede leg, hvor der skal være plads til alle slags lege i huset - fra den stille leg til den vilde leg.

Erfaring:

Vi er opmærksomme på dilemmaet omkring vilde, højlydte lege, der fylder i rummet vs. stille koncentrerede lege og hvordan vi med pædagogiske redskaber kan skabe læringsmiljøer, der giver plads til alle slags lege.

Vi understøtter børnenes fællesskaber og læring i kraft af, at børn lærer gennem leg og sociale relationer.

Vi har undersøgt børns leg kontinuerligt også om eftermiddagen ved iagttagelse/observation.

Vi øver os i at deltage i børnenes lege på lige fod med børnene

Hvad gør vi?

På Frederiksvej har vi som del af det pædagogiske grundlag det udgangspunkt, at børn lærer bedst via

krop og bevægelse.

Derfor igangsatte vi i oktober 2020 et aktionslæringsforløb omkring børns grovmotorik, som vi siden hen har brugt som fundament i planlagte læreplanstemaer i løbet af 2021 og 22.

I februar og marts i år har vi taget temaet op igen, men ændret udgangspunktet en smule ved at stuerne individuelt skal arbejde med krop og sanser.

For at alle personaler i huset fik indsigt i og en fælles forståelse for dette udgangspunkt, fik alle stuer en mappe med enkelte tekster omkring grovmotorik samt et skema til præcisering af børnenes

udvikling.

I forløbet antog, undersøgte og understøttede vi børnenes grundmotoriske udvikling. Vi tilrettelagde aktiviteter, der søgte at understøtte børnenes nærmeste udviklingszone. Vi delte i personalegruppen lege, der inspirerede til flere aktiviteter med krop og bevægelse.

I 2023 er vi bl.a. i gang med:

- At lege (med) de 18 grundbevægelser sammen med børnene; fx ved at lave børneyoga og bruge vores airtracks
- At sanse med føle, lugte og synssansen når vi smager og rører ved forskellige madvarer
- At skabe læringsrum, hvor børnene er nysgerrige på menneskekroppen; hvordan vi ser ud fra inderst til yderst og får ord på denne viden. Dette bl.a. via skeletter vi kan røre, skeletter som magneter eller røntgenbilleder eller ved at udforske et kropstorso (hjerne, lever, lunger mm.) og læse bøger om vores kroppe.

Hvad vil vi?

Siden de styrkede læreplaner er blevet en dynamisk del af vores arbejdsredskab, er vi blevet opmærksomme på og ønsker nu endnu mere, at vi konstruktivt og kontinuerligt skal evaluere på vores valgte temaer og bruge denne viden som fundament til at skabe en forbedret pædagogisk praksis i vores hus. Vi har i huset italesat, at vi, i vores daglige praksis, vil præcisere, hvad vi gør, hvorfor vi gør som vi gør og derefter evaluere på vores handlinger så vi kan bruge vores viden konstruktivt efterfølgende. Vi vil tilstræbe kontinuerligt at have fokus på barnets perspektiv, trivsel, leg og læring.

Vi vil gerne fremadrettet bl.a. have fokus på fantasilegen og den voksnes deltagelse i legen. Vi vil gerne være med til at styrke børnenes legekompeterencer da vi oplever en stagnation i deres fælles forståelse og fundament for at lege - andet end biler, familielege, dukker og lignende.

Pædagogisk læringsmiljø

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

Vi tilstræber hver dag på at skabe et læringsmiljø, hvor børnene kan trives, udvikle sig og dannes ved, at vi, det pædagogiske personale er reflekserive og udviklende i vores praksis. Vi arbejder ud fra et inklusionsperspektiv, hvor alle børn skal ses ud fra egne ressourcer og kompetencer.

Hvad har vi gjort?

Ved alle aktionslæringsforløb har vi arbejdet med vores rammesætning og indflydelse over for og med børnene.

Vi har indsamlet viden om emnerne inden forløbene er igangsat for at skabe et fælles grundlag i huset for videre arbejde samt brugt vores erfaring fra tidligere forløb som fundament for kommende.

Vi arbejder kontinuerligt med at give mere slip i forhold til at lade børneperspektivet og derved børnenes spor fylde endnu mere i alle interaktioner med børnene.

Vi har undersøgt stuens fysiske rammer såvel som husets og vi ændrer løbende disse rammer for at tilpasse miljøerne til den nuværende børnegruppe. Dette ved intern refleksion på stuerne som på møder på tværs i huset. Vi har ligeledes haft personaler på kursus omhandlede det fysiske læringsmiljø og har på baggrund af denne viden også kunne ændre på læringsmiljøer i hele huset.

Hvad gør vi?

Vi er opmærksomme på, at vi kan bruge stuerne samt øvrige rum og faciliteter i huset på flere måder og i højere grad også uderummet (legeplads og kirkegård især.)

Refleksion:

Det pædagogiske personale er blevet endnu mere omstillingsparate (efter Covid-19). Fordi vi har større fokus på børneperspektivet, er vi mere opmærksomme på læringsmiljøerne.

Erfaring:

Vi har ved at "læne os tilbage" og lade børnene være nysgerrige på sig selv og hinanden, oplevet, hvordan det har en positiv indflydelse på børnenes selvhjulpenhed og børnefællesskab.

Vi har fokus på at kommunikationen i huset hele tiden skal holdes ved lige – og struktureres i god tid.

God kommunikation fordrer et behov for møder på tværs for fortsat at skabe de bedste læringsmiljøer for børnene samt en struktur i huset, der tilgodeser og understøtter det pædagogiske grundlag i huset.

Vi tilstræber i vores didaktiske overvejelser at have en høj fagligheden blandt det pædagogiske personale.

Dette gør vi blandt andet ved, at de pædagogiske læreplaner er tilgængelige samtidig med, at vi indsamler viden, evaluerer og deler faglige tekster – alt noget vi reflekterer og samtaler om i personalegruppen, til stue/teammøder samt til personalemøder.

Hvad vil vi?

Vi vil vedblive at have en opmærksomhed på dynamiske læringsmiljøer.

Vi vil blive ved med at have fokus på naturen i nærområdet som et ekstra læringsrum.

Erfaring:

Vi er mere bevidste om, hvilken betydning legetøj har og hvordan vi kan bruge det forskelligt til at skabe forskellige læringsmiljøer samt hvor hæmmende legetøj kan være i forhold til at have fokus på krop og bevægelse som institution.

Vi arbejder løbende med at have noget legetøj synligt og andet "gemt" væk på stuerne med mulighed for, at børnene kan spørge efter det, hvis de har lyst. (Vi har billeder på låger så børnene kan se, hvad der gemmer sig bagved.)

Erfaring:

Naturen i vores nærområder er blevet en større del af vores daglige praksis hele dagen.

Vi vil styrke fagligheden kontinuerligt blandt det pædagogiske personale ved vidensdeling, faglige diskussioner samt fælles refleksions – og evalueringsprocesser.

Vi vil styrke kommunikationen i huset ved at opretholde møder på tværs i huset.

Samarbejde med forældre om børns læring - forældresamarbejde

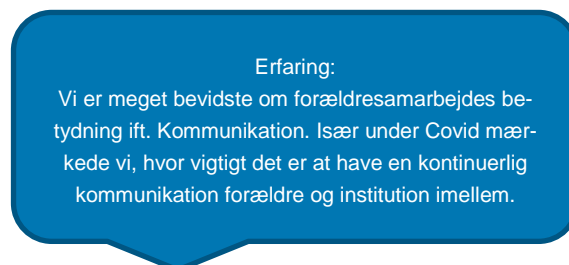
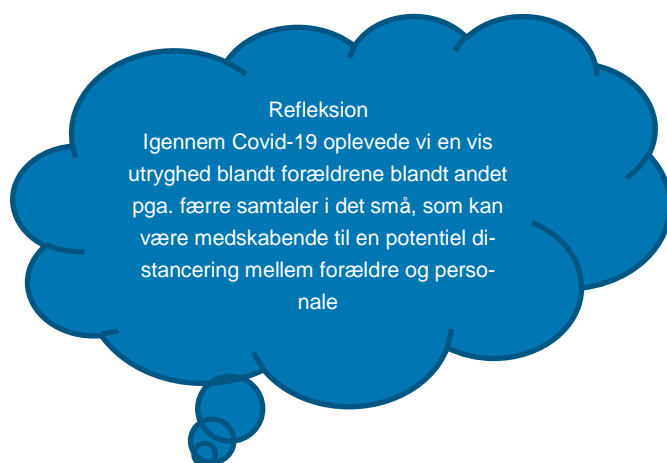
Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

På Frederiksvej arbejder vi ud fra et fokuseret og informerende forældresamarbejde. Personalet forsøger altid at imødekomme forældreinitierede tiltag. Personalet italesætter med ord, tekst og billeder, hvordan vi arbejder i praksis.

Hvad har vi gjort?

Vi har informeret forældrene inden vi igangsætter et aktionslæringsforløb.

Ud fra GDPR-lovgivningen, deles billeder af igangværende aktiviteter gennem Aula og printet ud på billeder i huset.

Hvad gør vi?

Vi arbejder med at bliver mere tydelige i, at vi er en krop og bevægelsesinstitution.

Vi har stor opmærksomhed på forældresamarbejde. Under Covid-19 erfarede vi, hvor vigtigt en daglig kommunikation imellem os reelt er.

Vi afholder forældremøder og har en daglig dialog, enten mundtligt eller digitalt. Digitalt har vi også meget fokus på at lægge billeder op med forklarende tekster så børnene også derhjemme kan tale med deres forældre om dagens oplevelser.

På flere børnehavestuer laver vi uge eller månedsplaner, så børnene med deres forældre kan tale om, hvad der sker i løbet af en dag eller en uge.

Når et barn starter i vuggestuen eller børnehaven holder vi et møde på forhånd, hvor vi taler med forældrene på forhånd og aftaler den følgende tid sammen

Vi holder trivselssamtaler i vuggestue løbende:

- i vuggestuen holder vi et møde med forældre inden barnet starter
- evt et møde, hvis der opstår behov
- når barnet bliver 2 år
- omkring barnets opstart i børnehave

Vi holder trivselssamtaler i børnehaven løbende:

- ca. efter 3 måneder,
- omkring 5 års alderen
- inden barnet starter skole

Det er muligt trivselssamtalerne ikke ligger præcis som ovenstående da vi har en daglig dialog med forældrene om børnenes trivsel. Hvis hverken forældre eller pædagogisk personale ser grund til samtale, gør vi det på et andet tidspunkt efter fælles aftale.

Hvad vil vi?

Vi tilstræber os på, at vi i samspil med forældrene står sammen om børnenes udvikling

Vi ønsker at gøre det tydeligt så snart man træder ind i huset, hvilken institution vi er.

Vi vil i huset arbejde på at videreudvikle et faglig fælles udgangspunkt i vores kommunikation med forældrene, samt et fælles fagligt sprog, der er med til at tydeliggøre husets pædagogiske grundsyn.

Børn i udsatte positioner

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

Vi er opmærksomme på, at det pædagogiske personale skal have øje for, at alle børn har mulighed for at være en del af fællesskabet samt, at personalet støtter op om, at alle børn har mulighed for at være med i leg.

Læringsmiljøet skal tage udgangspunkt i børnenes kompetencer og udviklingsniveau. Flere børn, der i længere perioder befinder sig i perifere positioner skal have støtte fra det pædagogiske personale til at blive en større del af lege samt børnefællesskaber og skal opleve sig som betydningsfulde deltagere.

Hvad har vi gjort?

Vi har haft fokus på Frederiksbergs kommunes mønsterbryderindsats, med opdeling af små læringsgrupper og skabt små inkluderende læringsmiljøer ved bl.a. at indrette forskellige og alsidige legezoner.

Eksempel:

Gustav bider og kommer i konflikt med de andre børn, fordi han ikke kan sige det ord.

Hvad gør vi?

Vi arbejder kontinuerligt ud fra en reflektiv praksis.

Eksempel:
Gurlis forældre
er lige blevet skilt

Vi er opmærksomme på, at alle børn i perioder kan have særlige behov.

Vi deler os så vidt det er muligt altid op i små/mindre grupper i vores daglige aktiviteter med fokus på at se det enkelte barn og skabe et trykt læringsmiljø.

Refleksion.

Hvordan kan vi sikre en tidlig indsats ved hyppige skift i løbet af en institutionsperiode?

Hvad vil vi?

Vi ønsker at sikre trykke overgange i forbindelse med de skift, børnene kommer igennem på Frederiksvej.

Vi vil i den daglige praksis fokusere på at skabe bedre overgange fra vuggestue til børnehave ved flere besøg af pædagog i vuggestuen for et øget fagligt og reflekteret syn på barnets udviklingsniveau og kompetencer; samt løbende besøg i månederne op til et skift – pædagog på besøg i vuggestue og kommende børnehavebørn på visit i børnehaverne.

Vi ønsker at sikre en tidlig indsats, ved at højne det faglige samarbejde på tværs af stuer og afdelinger. Bl.a. vil vi have ekstra fokus på at de overleveringspapirer, der følger børnene fra vuggestue til børnehave bliver overleveret i god tid og med mulighed for sparring pædagogisk personale imellem.

Ved de familier, hvor der er en indsats i gang, vil en pædagog fra børnehaven, være med til diverse møder op til skiftet fra vuggestue til børnehave.

Erfaring

På flere børnehavestuer holdes "åbent hus" én gang om måneden så vuggestuebørn kan besøge deres kommende børnehavestue i god tid inden officiel opstart.

Pædagogisk læringsmiljø med sammenhæng til børnehaveklassen

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen?

På Frederiksvej har vi i november 23 lavet en stor ændring i vores stuestruktur i børnehaven. Vi har før været 3 børnehavegrupper med børn i alderen 3 ca. 5 år og en storebørnsgruppe med alle børnehavebørn, der skal i skole det efterfølgende år.

Vi har nu 5 børnehavegrupper med børn i alderen 3-6 år

Inddragelse af lokalsamfundet

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

I forbindelse med aktiviteter i huset inddrager vi lokalsamfundet på forskellige måder for at skabe alsidige pædagogiske læringsmiljøer.

Hvad har vi gjort?

Vi har benyttet og benytter stadig:

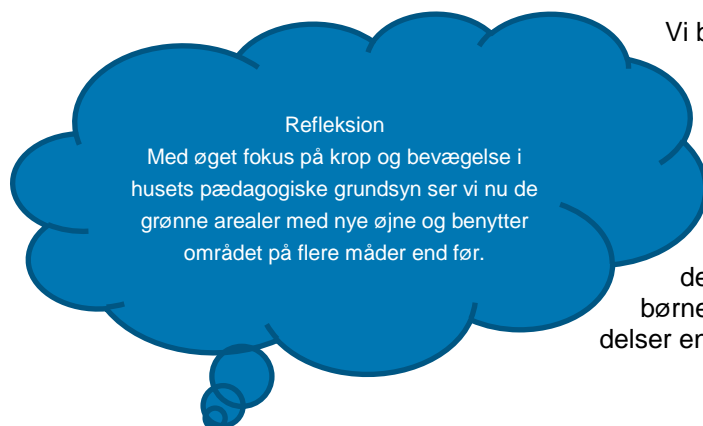
Zoologisk Have

Frederiksbergs Naturvejlederteam, hvor vi besøger dem ved Lindevangsskolen og de besøger os på Frederiksvej

Vi har deltaget i et projekt omkring børn, fortælling og teater i samarbejde med Frederiksberg bibliotek og Riddersalen.

Hvad gør vi?

På Frederiksvej gør vi stor brug af de grønne arealer vi har omkring os.

Vi benytter Solbjerg Park kirkegård og Frederiksberg have i forbindelse med at skabe et alsidigt pædagogisk læringsmiljø for børnene.

Vi bruger kirkegården som et større råderum for planlagte aktiviteter

Vi benytter ligeledes uderummet på kirkegården og Frederiksberg Have til vokseninitierede og børneinitierede lege, med mulighed for større udfoldelser end vi kan tilbyde på legepladsen.

Hvad vil vi?

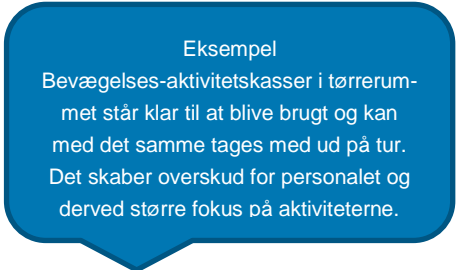
Benytte Frederiksberg Bibliotek i højere grad end tidligere da børnene kan have øget medindflydelse på de aktiviteter og de bøger vi bl.a. låner med hjem; børnene lærer samtidig at passe på ting, der ikke er deres og bliver mere bevidste om, hvordan man at agerer i det offentlige rum.

Vi vil fortsat bruge K.U.B.E. endnu mere med fokuseret aktiviteter omkring krop og bevægelse.

Vi vil fortsat benytte naturvejlederens tilbud om, at de kan komme ud til os til en planlagt aktivitet om dyr, natur og lignende.

Flere personaler har taget kursus i at bruge Zoo klasserum, hvor vi ser på og lærer om forskellige dyr.

På opfordring fra forældre, vil vi meget gerne tage mod initiativer og aktiviteter, forældre tilbyder os i et samarbejde og som er med til at udvikle samt måske udfordre de pædagogiske læringsmiljøer, vi skaber for og med børnene

Refleksion:

Vi vil have øget fokus på det uderum, Solbjerg Kirkegård ligger i vores baghave, og gør vi kan benytte dette naturområde endnu mere koncentreret omkring bl.a. krop og bevægelse, natur, udeliv og science.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Vi har fokus på at skabe et positivt psykisk børnemiljø, som får os blandt andet betyder mulighed for at kunne fordybe sig i leg, fx ved at skabe små legezoner, ved at kun dele vores store rum fx med vores udtræksvægge, ved at dele os i små grupper og dels understøtte de sociale relationer, men også ved at skabe gode alsidige lærings - og legerum.

Hvad har vi gjort?

Gennem aktionslæringsforløb og p-møder har det pædagogiske personale sammen reflekteret over det fysiske og æstetiske børnemiljø på alle stuer i huset.

Vi har besøgt hinandens stuer og lært om, hvad den faglige begrundelse er for indretning og udformning af stuerne og dertil eksisterende børnemiljøer

Vi har reflekteret over forskellene på indretningen og den faglige begrundelse herfor på de enkelte stuer.

Hvad gør vi?

Vi har, på baggrund af det pædagogiske grundsyn i huset, valgt at have fokus på, hvor meget legetøj den aktuelle børnegruppe skal have tilgængelig på stuen. Vi har fokus på, at børnegruppen (og det enkelte barn i gruppen) udvikler sig og ændrer behov over tid.

Det betyder at vi også ændrer zoner og læringsmiljøer kompetencer og trivsel.

Refleksion

De forskellige måder vi i vuggestue og børnehave indretter og bruger stuerne samt involverer børnene i medbestemmelse, er med til at skabe viden og ændret praksis til gavn for børnene og børnemiljøerne.

efter børnenes behov,

Samtidig har vi stort fokus på at give plads til meget mere bevægelse på stuerne – med og uden legetøj.

På alle stuer øver vi børnene i, at det er vigtigt at sætte legetøj på plads efter endt leg. Børnene må gerne lege flere steder på en stue - fx kan brandstationen være i det ene hjørne af stuen mens branden er i den anden. Her hjælper det pædagogiske personale børnene med at lege legen så alle børn kan være i rummet, samt at rydde op efter så når legen er slut.

Flere stuer har lyddæpende isolering sat op for at skabe et så roligt og fordybende børnemiljø som muligt. Vi arbejder på at skabe rum, hvor børnene ikke overvældes af syn- og sanseindtryk i de mange rum, vi har i huset samtidig med at skabe inspirerende læringsmiljøer med og for børnene.

Vi bruger rumdelere, der kan dele store fællesarealer op til mindre legezoner, hvor børnene kan lege i større kreativ fordybelse.

Erfaring

Covid-19 har i særdeleshed været med til at lære os, at meget legetøj ikke er vigtigt for at skabe gode lege blandt børnene og har givet os rig mulighed for at udforske indretninger, der fordrer til aktiviteter med temaet krop og bevægelse.

Vi bruger de mange fællesrum vi har: cafeen, garderober, motorikrum, sprog og dialogislæringsrum samt legepladsen med forskellige legezoner som supplement til stuerne dog altid med fokus på børnenes behov og kompetencer.

Eksempel:

Vi har inddelt en stor garderobe med rumdelere for at skabe et koncentreret rum, hvor børnene kan fokusere på at øve sig i at tage tøj på uden ydre distraktioner.

Hvad vi vil?

Vi vil vedholde at styrke fagligheden blandt det pædagogiske personale omkring at skabe børnemiljøer, der fordrer kropslig og sansemotorisk udvikling samt skærper nysgerrighed og motivation hos børnene.

Vi vil understøtte og styrke børnemiljøer med at skabe alsidige legezoner, hvor børn kan fordybe sig med selvinitierede lege samt planlagte aktiviteter med pædagogisk personale, der styrker deres individuelle udviklingszone og forskellige interesser samt kompetencer.

De seks læreplanstemaer

Alsidig personlig udvikling
Social udvikling
Kommunikation og sprog
Krop, sanser og bevægelse
Natur, udeliv og science
Kultur, æstetik og fællesskab

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32

Alsidig personlig udvikling

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Vi er opmærksomme på, at børnenes alsidige personlige udvikling indgår i alt, hvad vi arbejder med i den daglige pædagogiske praksis.

På Frederiksvej skaber vi et omsorgsfuldt, trygt og nysgerrigt miljø med udgangspunkt i det enkelte barn, hvor vores mål er at styrke børnenes selvværd, selvtillid, selvhjulpenhed samt selvstændighed. Vi arbejder samtidig på, at støtte og guide børnene i at sætte egne grænser samt at genkende og respektere andres grænser.

Derudover har vi fokus på og giver mulighed for at støtte og guide børnene til at søge medbestemmelse og indflydelse i det daglige pædagogiske læringsmiljø.

Hvad har vi gjort?

Vi har arbejdet i små læringsgrupper om formiddagen med fokus på det enkelte barns udviklingsniveau og haft et fælles tema vi alle har arbejdet ud fra i hele huset.

Vi har om eftermiddagen skabt legezoner, hvor børnene har haft stor medbestemmelse på, hvad, hvor og hvem de ønsker at lege med.

Vi holder morgensamlinger i hele huset mellem kl 9-9.30 cirka. Her siger vi godmorgen til hinanden; ser hvem, der er kommet og får en god start sammen i børnefællesskabet. Morgensamlingen er med til at skabe et forudsigteligt og trykt udgangspunkt for alle børnene i huset.

Refleksion:

At alle stuer holder morgensamling, skaber en fælles forståelse i børnefællesskabet samtidig får det enkelte barn en følelse af at blive set af sine venner og af personalet i et trykt miljø.

Hvad gør vi?

Vi deler os op i små læringsgrupper så vidt det er muligt hver formiddag med fokus på det enkelte barns udviklingsniveau og det tema vi har i huset.

Vi benytter os af de mange forskellige læringsrum i huset så vi oplever og lærer i forskellige omgivelser.

Vi arbejder fokuseret på at fremhæve det enkelte barn positivt i børnefællesskabet, så barnet får en succesoplevelse og føler sig som en meningsfuld deltager i fællesskabet.

Eksempel

Til en morgensamling laver vi morgenyoga og vi skal til at sætte os ned og synge en sang. Et barn siger og viser med kroppen: "Vi skal også hoppe op og tage armene op i luften sådan her". Barnet har et ønske om mere morgengymnastik og os, både børn og voksne, støtter barnet heri og deltager.

Vi er opmærksomme på børnenes kommunikation både verbalt som nonverbalt og de signaler de udsender med kroppen (metakommunikativt) og vi støtter børnene i at sætte ord på følelser og initiativer.

Vi er opmærksomme på, at børnene spejler de voksne - både verbalt og kropsligt. Derfor har vi fokus på vores egen måde at kommunikere på - verbalt og kropsligt.

I praksis giver vi børnene opgaver og ansvar indenfor egen udviklingszone; blandt andet støtter vi børnene i at blive selvhjulpne ved at øve sig i at tage tøj af og på, hjælpe med praktiske opgaver - samt i at øve sig i at gå på toilettet.

Vi styrker børnenes fællesskab og deres selvfølelse ved at opfordre dem til at være opmærksomme på og hjælpe hinanden. Dette gør vi i vores daglige praksis, men også i børnehaven i aktiviteter med Bamseven; en del af Maryfonden og Fri for mobberi.

Vi skaber læringsmiljøer og har temaer i hele huset, der er med til at gøre børnene nysgerrige på dem selv, hinanden, lokalsamfundet, sprog og vores verden med alt, hvad det indebærer af fx sommerfuglens levetid, planeter og hvordan kroppen ser ud og kan bruges.

Hvad vil vi?

Vi vil koncentrere os om ovenstående elementer sammen med et øget fokus på at integrere krop, bevægelse og sansemotoriske udfoldelser som arbejdsredskab til at udvikle børnenes erfaringsverden og styrke deres deltagelsesmuligheder og individuelle kompetencer.

Erfaring

Ved et øget fokus på børnenes grovmotoriske færdigheder, har vi erfaret at flere børn tør gøre ting de før ikke har turde – fx kravle fra den ene ende af klatrestativet til den anden. Det har gjort, at flere børn også har turde udfordre andre ting i deres dagligdag i børnehaven.

Social udvikling

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

På Frederiksvej støtter vi op om og guider eksisterende og nye relationer blandt børnene i mindre eller større børnefællesskaber blandt andet gennem børne- og vokseninitierede aktiviteter og lege.

Vi har fokus på børnefællesskabet, men også det enkelte barns kompetencer og sociale handlemuligheder heri.

Barnets sociale udvikling ser vi som en essentiel brik i børns udvikling, trivsel, læring og dannelse. Det er i de sociale relationer – barn/barnrelationer samt voksen/barnrelationer - at barnets mulighed for udvikling sker. Det gælder for alle aldre, at det er i relationen mellem mennesker udviklingen og læringen sker.

Hvad har vi gjort?

Vi har været opmærksomme på, hvordan vi som pædagogisk personale handler både verbalt og nonverbalt, og derved kropsligt (metakommunikativt) så vi kan være gode rollemodeller for børnene.

Vi bruger morgensamlingerne til at tage temaer op: fx følelser/mimik, det at være en god ven, historiefortælling fra "Fri fra mobberi" for at skabe en indsigt i og styrke børnenes sociale bevidsthed, empati og relationsdannelser.

Vi har arbejdet på tværs af stuer for at skabe et større relationsnetværk blandt børnene og derved søgt at sikre og styrke, at alle har mulighed for at danne flere, og gode, relationer i institutionen.

Refleksion

Ved at skabe legerelationer på tværs af stuer, giver vi mulighed for og støtter op om nye venskaber. Især børn, der til tider befinder sig i perifere positioner i en børnegruppe, har stor gavn af et nyt miljø og mulighed for andre venner.

Hvad gør vi?

Vi har stort fokus på at støtte op om de legerelationer, der er på stuerne samt skabe nye relationer mellem børn på stuen og de øvrige børnehavegrupper – især nabostuen.

Vi deler børnene op i mindre grupper, hvor vi støtter børnene i at lege individuelt og i fællesskaber alt efter, hvad børnene har lyst til og hvilken alder de har.

Vi har fokus på forskellige legetyper og introducerer disse for børnene når deres alder og udviklingsniveau indbyder til det. Disse lege er: rolle – parallel – og konstruktionslege, forestillings – og fantasilege samt spil og kunstlege; nu med ekstra fokus på krop og bevægelseslege.

Morgensamlinger er et fagligt stærkt redskab for os i styrkelsen af social bevidsthed, en større fællesskabsfølelse og engagement i børnefællesskabet.

Vi har struktureret overgange fra vuggestue til børnehave. Vi skaber trygge overgange ved at besøge hinanden i tiden op til børnene skal rykke stue. Dette skaber tryghed for børnene da de lærer stuen, de nye børn og personalet at kende.

Hvad vil vi?

Vi vil med den øgede faglige fokus på krop og bevægelse introducere flere lege, der styrker børnenes kropslighed og skaber en større forståelse for deres egen krop. På denne måde øges børnenes selvtillid og selvværd og de kan have større overskud til at se og hjælpe kammerater samt skabe nye relationer.

Vi vil udvide den faglige viden hos det pædagogiske personale med flere tekster og didaktiske overvejelser med introducering af lege som bl.a. har udgangspunkt i slåskultur/tigertræning, der også er medvirkende til at øge forståelsen for og støtte til guidning omkring konfliktløsning

Erfaring

I et aktionslæringsforløb omkring grovmotorik, har en børnehavestue, brugt airtrack-madrassen flere gange. I begyndelsen var flere børn påpasselige med at bevæge sig på den – især når der var flere børn på madrassen ad gangen. Fokus var på egen krop, men jo mere børnene øvede sig, jo mere overskud havde de til deres venner på madrassen. Til sidst var alle børn på madrassen på samme tid. Vi oplevede mange smil og hørte glade stemmer, der opmuntrede og talte til hinanden.

Vi vil gerne styrke børnefællesskaberne på tværs af børnegrupper bl.a. ved, at børnehavebørn kan komme på besøg i vuggestuerne og "hjælpe" til (være rollemodeller for de mindre børn og ikke mindst opleve at kunne hjælpe andre og derved øge egen selvtillid og selvværd.)

Kommunikation og sprog

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

På Frederiksvej støtter og guider vi børnene i deres sproglige og kommunikative udvikling så de kan lære selv at give udtryk for egne behov, følelser, tanker og oplevelser – verbalt som nonverbalt. I løbet af denne proces, lærer børnene også - da de får større selvtillid og selvværd – at støtte hinanden og sammen udvikle hinanden indenfor den sproglige og kommunikative udvikling.

Vi støtter børnene i deres sproglige og kommunikative udvikling ved at vise, hvordan sproget kan bruges kreativt og sjovt - verbalt som nonverbalt. Vi er opmærksomme på, hvor vigtig det pædagogiske personales metakommunikative udtryksformer er (kropssprog og mimik).

Hvad har vi gjort?

Vi har sunget sange, lavet rim og remser – gerne med fagter og læst bøger med børnene. Ofte er morgensamlingen et tidspunkt, hvor vi i særdeleshed har sunget sange og lavet rim og remser.

Det pædagogiske personale har sat ord på handlinger, genstande og hverdagsituationer for at styrke børnenes begrebsforståelse

Vi har spillet spil, hvor der skal kommunikeres verbalt og/eller skal øves mundmotorik

Vi har inddelt børnene i små grupper med fokus på dialogisk læsning

Hvad gør vi?

Vi søger stadig at have en dagligdag i hele huset, hvor det at synge sange og lave rim og remser – gerne med fagter er en vigtig del af hver dag.

Morgensamlingerne vedbliver at være et tidspunkt, hvor vi både synger meget, men også et tidspunkt, hvor vi taler med børnene om dagen, for at give dem mulighed for at forstå, hvad der skal ske i løbet af dagen.

Vi inddrager flere bevægelseslege i vores hverdag og bruger vores krop til at få en større forståelse for os selv og skaber derved også et større ordforråd om vores kroppe og de bevægelser den kan.

I et sprog- og kommunikationsforløb for nylig har vi arbejdet med samme røde tråd i hele huset. Vores overordnede emne var eventyr, hvor vi valgte "De tre bukkebruse" og "Guldlok og de tre bjørne" i børnehaven. I vuggestuen fokuserede de på "De tre bukkebruse".

Erfaring

Ved at arbejde med de samme eventyr i hele huset, oplever vi, at vi sammen skaber et sprog og nogle lege alle børn kan deltage i. Vores oplevelse er, at børnene nyder legene og bruger legene selv - både med krop og ord samt på tværs af vuggestue og børnehave.

Til morgensamlinger og opdelt i grupper 1 – 3 gange om ugen arbejdede og legede vi med disse eventyr.

Vi benyttede os bl.a. af følgende pædagogiske redskaber:

- Højtlesning / dialogisk læsning
- Teater og fortællekuffert
  - #1 vi brugte kroppen grov og finmotorisk sammen og i lege voksen/barn og barn/barn i mellem,
  - #2 personalet starter ud med at fortælle og "spille skuespil", hvorefter børnene får lov til at gøre det sammen med personaler eller børn og børn i mellem.
- Krea: Vi klipper, tegner, klistre og maler figurer og sætter dem op på stuen. Her leger vi videre med dem (fx fortæller eventyrene til hinanden leger eventyrene sammen
- Vi bruger digitale medier til at høre, se og selv formidle eventyrene
- Vi brugte vendespil og lign spil, der bl.a. er med til at øge ordforråd og skabe samme reference-ramme og derved fællesskab.

Hvad vil vi?

Vi vil stadig have en dagligdag i hele huset, hvor det at synge sange og lave rim og remser – gerne med fagter og hele kroppen - er en vigtig del af hver dag. Det skal være en rød tråd, hvor emner kan være forskellige, men især de pædagogiske redskaber går igen

Refleksion

Ved at børnene igennem kropslige lege, lærer egen krop bedre at kende og derved egne grænser, kan vi endnu bedre støtte børnene i at sætte ord og følelser ift. konfliktløsning.

Vi vil gerne bibeholde morgensamlingerne som en del af en rød tråd i huset, hvor vi synger, laver rim og remser, bruger fagtesange og ikke mindst bruger vores krop mens vi gør det.

Vi vil samtidig bruge morgensamlingerne, som et tidspunkt, hvor vi taler med børnene om dagen, for at give dem mulighed for at forstå, hvad der skal ske i løbet af dagen.

Vi vil inddrage flere bevægelseslege i vores hverdag og bruge vores krop til at få en større forståelse for os selv, vores sprog og måden vi kan kommunikere på.

Vi ønsker at vores større fokus på krop og bevægelse i huset, og den voksende faglige viden herom, skal styrke børnene i at bruge mange forskellige kommunikationsformer.

Erfaring

Ved at arbejde med de samme eventyr i hele huset, oplever vi, at vi sammen skaber et sprog og nogle lege alle børn kan deltage i. Vores oplevelse er, at børnene nyder legene og bruger legene selv - både med krop og ord samt på tværs af vuggestue og børnehaver.

Krop, sanser og bevægelse

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

På Frederiksvej er vi meget optagede af og har stort fokus på, at barnet gennem og med sin krop erfarer verden og på den baggrund skaber grundlaget for forståelsen af sig selv, andre og omverdenen.

Vi mener, at når børnene føler sig som meningsfulde deltagere i det fællesskab vi har på Frederiksvej - i små relationer, på stuerne, på tværs af vuggestuer og børnehaver – så er vi med til at udvikle børnenes forståelse af sig selv både fysisk som psykisk.

Hvad har vi gjort?

Vi har i vores indretning haft faglige diskussioner omkring, hvor meget og hvilke legetøj skal være tilgængeligt på stuerne samt om det skal være synligt eller bag låger. Dette for at skabe det bedste og overskuelige legemiljø.

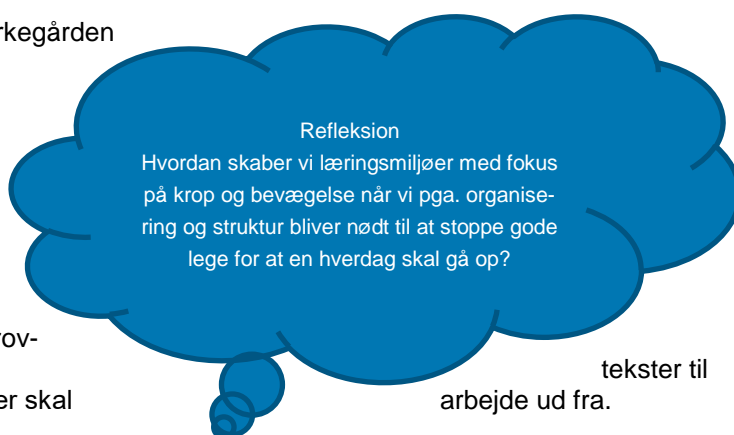
Vi har i stedet haft et større fokus på, hvordan vi kan bruge stuerne til mere fysisk bevægelse og langsomt gjort op med vaner som at have "voksenstole" og "børnestole".

Vi har brugt skum- og balancemoduler samt møblelementet til at skabe forhindringsbaner på stuer og på gangene.

Vi har brugt rytmikrummet, legepladsen samt kirkegården til større fysiske bevægelsesmuligheder.

Vi har leget lege, hvor sanserne kommer i fokus (gå i mudder, gå i koldt vand, mærke på sten, sand, kogt spaghetti mm.) og italesat, hvad der sker med kroppen når vi mærker disse og mange andre ting.

Vi lavede et aktionslæringsforløb omhandlende grovmotorik og understøttet forløbet med faglige personalet samt en "skema til handling" alle stuer skal

I forløbet har vi udvekslet grovmotoriske lege på tværs af huset for at skabe et fælles udgangspunkt. Legene er også starten på en fælles proces, hvor det pædagogiske personale lærer endnu mere af hinanden og få flere nye perspektiver på den faglige viden og kunnen, der eksisterer i huset.

Hvad gør vi?

Vi har i forår og sommermånederne fredagsløb hver fredag, hvor alle børnehavegrupper går i grupper over på kirkegården. Her samles vi i en stor cirkel og varmer op ved at danse og lave fagter til 2-3 sange. Efterfølgende løber vi en planlagt og genkendelig rute på 400 meter. Når vi kommer i mål får vi et flot stempel på hånden.

I alle de forskellige temaer vi har på Frederiksvej i løbet af året, skal vi altid have bevægelse med som en del af temaet. Fx har vi pt. dyr og insekter som tema, hvilket betyder, at vi i børnehavegrupperne bl.a. synger sange om insekter og bevæger os som dem.

To gange om året tager vi en uge ud af kalenderen og har i hele huset "bevægelsesuge". I juni 23 har vi planlagt ugen på denne måde: mandag: yoga, tirsdag bolddag, onsdag "tiger-bane" i hele huset (balance og sansemøbler i stuen og 1. sal, hvor børnene følger banen og prøver de mange spændende udfordringer som at hoppe, kravle, balancere, trille, rutche og meget mere.) Torsdag har vi haft "fredagsløb" og fredag har vi fejret Skt. Hans med sang, boller og vandkamp.

Erfaring

Flere stuer laver en morgenyogaøvelse, vi har lært af en forælder i et yogaforløb. Vi oplever en stor glæde hos og med børnene når vi laver øvelserne, der motiverer børnene til at ville bevæge sig endnu mere sammen.

Hvad vil vi?

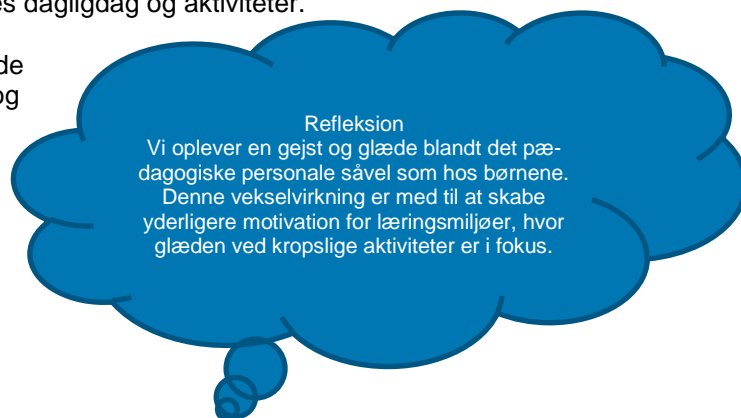
Vi vil fortsætte med et fokuseret arbejde omkring krop og bevægelse som et grundlæggende element i vores pædagogiske grundsyn.

Vi vil planlægge aktiviteter, der stimulerer børnenes motoriske udvikling (grov og finmotorisk samt deres sansemotoriske apparat) og blandt andet bruge redskaber som rytme, sang og musik som hjælpemidler.

Vi vil have fokus på de 18 grundbevægelser i vores dagligdag og aktiviteter.

Vi vil arbejde på at indrette institutionen inde og ude med læringsmiljøer, der er motorisk udfordrende og motiverende gennem hele dagen

Vi vil støtte børnene i at skabe en større krops forståelse ved at arbejde med taktilsans, muskel/led sans, labyrinsansen samt smag, lugte, høre og synssanserne i planlagte som spontane og børneinitierede lege og aktiviteter.

Natur, udeliv og science

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

På Frederiksvej ser vi vores uderum og naturen som bidragende til, at børnene på flere måder kan blive inspireret i lege og bruge deres fantasi, krop og sanser på meget andre måder end indendørs.

Vi har fokus på at lyde, visuelle indtryk og naturens elementer er med til at skabe nye kropslige, følelsesmæssige, sociale og kognitive oplevelser for og i børn. Vi ønsker at skabe læringsmiljøer, der skaber en vekselvirkning mellem håndgribelig læring i dagligdagen og en begyndende forståelse for naturvidenskabens forståelser og begreber.

Hvad har vi gjort?

Vi har haft temaer i hele huset omhandlende dyr, insekter og natur/science. I både vuggestue og børnehave har vi brugt vores nærmiljø og især kirkegården til at observere og mærke årstiderne samt tage ting (blade, pinde, nødder) med hjem. Vi har efterfølgende brugt de ting, vi har fundet og lavet krea-ting med dem og pyntet op på stuerne og derved talt videre om årstider og de enkelte ting.

Vi har bl.a haft aktiviteter, hvor vi i børnehaverne har fundet valnøddetræer på kirkegården og fuldt deres udvikling og til sidst spist dem og bl.a. brugt dem i boller. Vi har frosset legedyr ned i poser og senere hakket dem fri. Vi har taget en stor balje vand og fundet legetøj på stuen, som vi ser om kan flyde eller falder til bunds.

Hvad gør vi?

Vi har igen i år haft tema indenfor emnet, men har valgt at fokusere på dyr og insekter. Alle stuer har selv valgt, hvad de vil fordybe sig i, i løbet af de to måneder vi har sat af til emnet.

Ved alle temaer, bliver der indkøbt remedier til at understøtte lege og læringsmiljøer. Det vil sige, at vi bruger redskaber som fx forstørrelsesglas, insektglas, bøger om insekter, puslespil og vendespil med insekter.

Vi har på alle stuer, vuggestue og børnehave, fået sommerfuglelarver som vi har set voksne fra larver, til puppe til sommerfugle og i den forbindelse haft fokus på sommerfuglen ligeså. I forsommeren går børnehavestuer til Søndermarken og fanger haletudser, som vi alle i fællesskab kan se udvikle sig inden de kommer tilbage til Søndermarken.

Vi bruger morgensamlingen til at skabe en rød tråd og et fælles engagement i den enkelte børnegruppe såvel som i hele huset. Her synger vi om udvalgte dyr og laver bevægelser/bevægelseslege omhandlende disse dyr samt dyreyoga.

Vi har én dag om ugen (hovedsageligt forår og sommer) grupper på tværs af børnehavegrupperne. Her leger vi lege om insekter og samtidig taler vi om og leger om fødekæden, så børnene langsomt får en forståelse for denne del af naturen.

Vi bruger alle vores sanser når vi undersøger dyr og insekter, så udover følesansen, synssansen, høresansen så øver vi os også i at være madmodige. Det betyder, at vi også smager på insekter og har i denne omgang smagt på melorme.

Hvad vil vi?

Vi vil udbygge og understøtte den viden vi har skabt os ved at have dette tema over flere gange. Vi oplever, at den grundviden vi skaber os i personalegruppen gør, at vi har en fælles referenceramme og sammen kan udbygge vores læringsmiljøer og skabe endnu bedre aktiviteter for og med børnene.

Det næste tema i huset vil være om rummet og planterne, så også her befinder vi os indenfor dette tema.

Kultur, æstetik og fællesskab

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

På Frederiksvej ønsker vi at skabe motivation, nysgerrig og glæde i børnefællesskabet ved at åbne op for de mange æstetiske oplevelser og den skabende praksis, der sker når vi mødes til Lucia, skaber indmad ud fra græskar eller maler med pensel eller fingre på et lærred.

Vi er opmærksomme på, at det pædagogiske personale, gennem en præsentation af en bred vifte af udtryksformer og læreprocesser, er med til at skabe en grundlag for, at børnene kan begynde at udtrykke og fortolke følelser og indtryk de oplever.

Når vi arbejder med kultur, æstetik og fællesskab, lærer vi også om hinanden og de kulturer/kulturforskelle, der eksisterer i huset blandt personalet, børnene og forældre. Vi kan smage på mad fra forskellige kulturer, vi kan finde ud af, hvad ting hedder på andre sprog eller hvordan naturen ser ud i andre verdensdele. Vi er så heldige at have et hus, hvor børn og forældre kommer fra mange lande i verden og fra mange steder i Danmark.

Hvad har vi gjort:

Vi har lavet aktiviteter i både vuggestue og børnehave, hvor vi har arbejdet med at give børnene kendskab til dansk kultur og traditioner samt de mange andre kulturer i huset.

Vi har arbejdet med vores bamsevenner, hvor vi har talt om at være åbne, nysgerrige og forstående. Vi har leget lege med bamseven, som har medvirket til en udvikling af tolerance, forståelse for forskellighed og mangfoldighed hos børnene.

Vi har haft temaer med emnet: "hvem er jeg", blandt andet lavet selvportrætter, hvor vi gennem samtaler med børnene har fundet frem til det børnene gerne ville vise om sig selv og sat det på plancher og udstillet børnenes værker.

Vi har indbudt forældre til at tage mad med fra deres kultur og vi har sammen smagt på det og talt om, hvor maden kommer fra, hvem der har lavet det og måske sammen med barnet mm. Vi har fundet flag fra alle de lande børnenes forældre kommer fra og sat dem på et verdenskort.

Vi har lavet huse, der hænger på væggene, som viser barnets familie, hus og yndlingssted i deres hjem og ikke mindst den/de nationaliteter, der er i hjemmet.

Vi har brugt historiefortælling og givet børnene kendskab til eventyr, rim og remser. Vi har lavet og set dukketeater, vi har leget lege med eventyrkufferter, selv lavet fortællinger og brugt hånddukker og brugt "puppet-pals" på ipaden.

Hvad gør vi?

Vi har opmærksomhed på at skabe læringsmiljøer, der skaber demokratiske fællesskaber.

Vi har fokus på at skabe langt større rum for børnenes medbestemmelse og deres forståelse heraf. .

Vi ved, der er forskel på, hvor meget et barn kan kommunikere egen holdning. Dette hjælper vi børnene med at kommunikere på den ene eller anden måde. Samtidig kan vi hjælpe børnene langt ved også at se på barnets kropssprog og på den måde lære meget om, hvad børnene har lyst til eller kan samt hjælpe børnene med at forstå det hos sig selv også.

Vi bruger Bamseven-lege til at skabe forståelse for og viden om hinanden, for at lære børnene om tolerance og for at lære børnene at kunne forstå egne følelser som det at være vred, være glad eller måske trist.

Hvad vil vi?

Vi vil blive ved med at skabe læringsmiljøer, der skaber demokratiske og inkluderende fællesskaber og er opmærksomme på, hvor det enkelte barn befinder sig i disse fællesskaber for at styrke deres kompetencer og trivsel.

Vi vil have fokus på, hvordan vores pædagogiske rolle har indflydelse på alle dele af en hverdag i pædagogisk praksis. Især når det kommer til at være børns leg, vil vi arbejde på at være endnu mere deltagende og et større indblik i børnenes lege, deres dynamik og kan støtte dem inkluderende lege, der styrker deres kompetencer og trivsel.

Etablering af en evalueringskultur i dagtilbuddet

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

På Frederiksvej har vi et tovholder-team med personaler fra vuggestue, børnehave og ledelse. For hvert tema/aktionslæringsforløb kan personaler (og relevante pædagoger fx sproguddannede) ønske at være en del af tovholderteamet, hvis de er interesserede i netop det tema, der er fokus i forløbet. Herudover vil fakkelbærerne i huset og ledelsen være en del af tovholder-teamet hver gang.

Ved opstart af tema/aktionslæringsforløb eller mindre projektføløb, benytter vi os af "skema til handling", hvor vores didaktiske overvejelser omhandler: indhold, mål, tiltag, tegn og opfølgning.

Hvilke dele af vores pædagogiske læringsmiljø har vi særligt haft fokus på over de sidste 2 år?

Vi har arbejdet målrettet med **mad og måltid**, hvor ovenstående emner kommer til udtryk gennem bl.a. at børnene dækker bord, vi har dagens hjælpere og børnene får lov til at undersøge maden, lege med den og observere andre uden det pædagogiske personale blander sig unødigt.

Dertil har vi ændret, hvordan vi sidder ved bordene, hvor mange og hvor vi sidder for at skabe et læringsmiljø, der skaber et rum for medbestemmelse og et øget perspektiv på dannelse og børneperspektiv fra det pædagogiske personales side.

Vi har arbejdet med **kultur, æstetik og fællesskab**, hvor vi i vuggestuen bl.a. har haft fokus på forskelligheder – hvordan ser vi alle ud, hvilke nationaliteter der findes på stuen og i så fald, hvilke nationalretter og musik, vi kan finde og prøve. I børnehaven lavede nogle stuer "huse", hvor billeder fra hjemmet og barnets yndlingsting kom på huset samt flag fra de nationaliteter, der findes på stuen. Til morgensamlingerne havde vi ekstra fokus på og italesatte, hvordan et flertal, kan være med til at vælge, hvad børnegruppen skal lave af aktiviteter. Med fokus på børneperspektiv og fællesskab, valgte vi sange og lege vi sammen skulle lege med udgangspunkt i flertallets valg.

Vi har arbejdet med **sprog og kommunikation**, hvor vi blandt andet har haft et forløb omhandlende eventyr og sprogudvikling.

Vi valgte i hele huset at have fokus på de samme to eventyr:

- De tre Bukkebruse samt
- Guldlok og de tre bjørne.

Ved at arbejde med de samme eventyr i hele huset, har det været med til at skabe en rød tråd i vores store fællesskab blandt vuggestuerne, børnehaverne og også i fællesskabet vuggestue/børnehave.

I vuggestuerne har de bl.a. lavet plancher med billeder og fokus ord fra eventyrene, pædagogisk personale fortæller eventyrene med rekvisitter, kreative indslag som håndtryk, der bliver til bjørne.

I børnehaven delte vi os op i små grupper, hvor vi bl.a. legede eventyrene (teater og fortællekuffert), tegnede, klippede og klistrede figurer og handlingen i eventyrene samt legede vendespil med billeder fra eventyrene. Vi oplevede alle en større grad af fællesskabende lege med udgangspunkt i eventyrene og hørte også at flere af de ord og fortællinger, der blev fortalt i eventyrene, blev brugt af børnene – både i vuggestue og børnehave.

Vi har arbejdet med **natur, udeliv og science**, med fokus på dyr og insekter.

I vuggestuen har vi bl.a lavet forløb omkring sommerfuglens 4 stadier, stuerne fulgte sommerfuglens udvikling fra æg, larve, puppe til sommerfugl. Samtidig blev der til morgensamling sunget sange om sommerfugle og vist billeder af udviklingen samtidig med der blev sat ord på. Der blev lavet et ormebo, hvor orme og andre insekter fundet i naturen af børnene blev taget med hjem i boet. Der blev sunget sange om dyr og insekter samt hørt og identificeret dyreløde. Alt dette for at skabe et større kendskab til dyrene og et større ordforråd om dyrene.

I børnehaven brugte vi morgensamlingerne til at synge sange om dyr fra vores insektkuffert, vi havde fokus- dyr: myrer, bænkebidere, humlebie og edderkopper, hvor vi gik mere i dybden med disse og fandt både dyrene i naturen og fik faktisk viden om dem sammen med børnene. Vi lavede bevægelseslege som dyrene, vendespil, bingo og læste bøger.

I dette tema oplevede vi, at børnene fik en større viden om og en større forståelse for insekter. Når vi fandt mariehøns og edderkopper i naturen, valgte børnene at passe på det og lave "huse" til dem i stedet for at mase og slå ihjel.

Vi har arbejdet med **krop og sanser**, hvor vi i vuggestuen bl.a har haft fokus på kropsbevidsthed ved at lave sanslege (koldt/varmt – blødt/hårdt – klistret-tørt og smagt på en masse forskellige mad/konsistenser), vi har arbejdet med vores 18 grundbevægelser og fokuseret på selvhjulpethed ved at tage tøj af og på – både almindeligt tøj som overtøj.

I børnehaven har vi haft fokus på både det faktuelle: hvordan ser en krop ud og hvad består en krop af. Vi har brugt torsoer, hvor vi kan tage kropsdele ud. Vi har brugt vores store airtrack og øvet os på alle grundbevægelserne, vi har lavet yoga og massage samt mindfulness. Vi har tegnet kroppen, lavet puslespil og læst om kroppen og vores følelser i bøger.

I dette forløb har vi erfaret en større bevidsthed hos børnene – både i vuggestuen og børnene. Vi ser mere "kropsmodige" børn, der både grov og finmotorisk har udviklet sig. Samtidig med at vi hører samtaler blandt børnene og får mange spørgsmål om emnet da det er noget børnene finder interesse i.

Stuerne har evalueret individuelt på stuerne ved stuemøder og dernæst evalueret samlet til et personale-møde samt udvekslet læring og refleksion.

I alle disse aktionlæringsforløb har vi forsøgt at inddrage flere bevægelseslege i vores hverdag og bruge vores krop til at få en større forståelse for os selv og skaber derved også et større ordforråd om vores kroppe og de bevægelser den kan i samspil med de ændringer vi skaber i de mindre læringsmiljøer.

Overordnet

Vi har i år lavet og brugt et årshjul, hvor vi har skrevet de forløb og tematikker, der indgår i forløbene ned og sendt ud til alle stuer. Vi har erfaret, at vi med den dataindsamling vi har skabt i gennem de forskellige forløb (som beskrevet ovenfor) og de erfaringer vi har samlet, har brug for tid til at evaluere på det forløb vi lige har haft og samtidig have tid til at forberede den forløb, der kommer.

Ved at sætte tid af på stuemøder, p-møder og teammøder til dette, er vi begyndt at få en rød tråd igennem huset omkring de emner vi har oppe og den faglige refleksion og erfaringer, der er skabt.

Vi har til med-møde spurgt ind til personalets tanker om vores forløb og om årshjulet med evaluering og forberedelse er noget, vi skal forsætte med. Det er det.

Børnehavegrupper

Vi har i mange år haft en "storebørnsgruppe", hvor vi har haft fokus på at målrette de pædagogiske aktiviteter og indsatser til førskolebørnene, fremfor at være en bred børnegruppe med børn i alderen 3-6 år.

Vi forsøgte på denne måde at målrette det sidste år i børnehaven ifm børnenes udvikling og læring op til skolestart – for at blive skoleparate.

Over tid gjorde vi os erfaringer, der pegede i flere retninger, men hovedsageligt, at det at have stuekammerater, der både var jævnaldrende, men også yngre gør, at børnene selv tager initiativ til at skabe flere forskellige relationer, de hjælper og leger med hinanden på flere kreative måder og skaber fællesskaber, der

er inkluderende. Alt sammen handlinger, der er med til at øge eget selvværd ved at hjælpe sine venner og stuekammerater. Dertil er det første år i skole nu børnehaveklasse, hvor børnene forberedes på og lærer, hvad det vil sige at gå i skole. Børnehaveklassen fungerer nu som et overgangsår, de bygger bro mellem dagtilbuddets legende aktiviteter og den mere fagopdelte undervisning, der sker i 1. klasse.

Vores evalueringskultur

Vi dokumenterer på flere forskellige måder i huset: via film, skemaer, praksisfortællinger, observationer m.m. Vi er opmærksomme på, at én dokumentationsform ikke står alene. Vi er undersøgende indenfor hvert aktionslæringsforløb og evaluerer undervejs med de forskellige dokumentationsformer.

Efter fakkelbærmøder, tager vi vores erfaringer og evaluering videre til personalemøderne, hvor det øvrige personale har mulighed for at supplere med de erfaringer de har gjort sig, hvis der er noget fakkelbærrgruppen ikke har fået med og når et forløb/tema har skabt nye eller flere refleksioner.

Vi har månedlige fakkelbærmøde, vuggestuemøde, børnehavemøde, fællesmøde samt med-møde, hvor pædagogisk praksis og læringsmiljøer diskuteres og evalueres, hvorefter der handles efter aftaler.

Vi har ligeledes stuemøder hver anden uge og et halvårligt teammøde, hvor læringsmiljøer udvikles og evalueres.

Vi har to årlige personaledage, hvor vi tager relevante temaer op.

Vi har fået integreret "skema til handling" som vores didaktiske model til ændring af og refleksion omkring vores pædagogiske praksis, ønsker vi også at få integreret et specifikt evalueringsværktøj, vi kan bruge fremadrettet. Ved at dokumentere og reflektere som skrevet ovenfor, har vi prøvet forskellige metoder af. Dette er en fordel for os i forløbet med at skabe en ensrettet og fælles evalueringsmetode i huset.

Arbejdet med vores lokale skriftlige læreplan

Vi opdaterer løbende vores læreplan og fortæller her, efter endt evaluering, om de aktiviteter og forløb vi har haft igennem året.